

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia, z określoną precyzją, uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe w kraju.

Zastosowana od 1993 r. miesięczna rotacja gospodarstw domowych oznacza, że w ciągu roku w każdym miesiącu podejmują badanie inne gospodarstwa domowe. Każde z nich prowadzi przez miesiąc zapisy rozchodów, spożycia ilościowego i przychodów w specjalnych książeczkach budżetowych.

Prezentowane wyniki badania budżetów gospodarstw domowych nie obejmują gospodarstw domowych zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. domów studenckich, domów opieki społecznej i innych oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

PODSTAWOWE POJĘCIA

Jednostką badania jest gospodarstwo domowe jednoosobowe lub wieloosobowe.

Gospodarstwo domowe jednoosobowe to osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z innymi osobami, bez względu na to czy mieszka sama czy też z innymi osobami.

Gospodarstwo domowe wieloosobowe to zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Wielkość gospodarstwa domowego określana jest liczbą osób wchodzących w skład danego gospodarstwa.

Budżet gospodarstwa domowego jest to systematyczne zestawienie (wg klasyfikacji) przychodów i rozchodów (pieniężnych i niepieniężnych) gospodarstwa domowego za dany okres.

Dochód rozporządzalny jest to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i pozostałych świadczeń społecznych), o podatki od dochodów

z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawiciele wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary i usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek) oraz towary i usługi otrzymane nieodpłatnie. Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Spożycie ilościowe artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej, kredytowej lub na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne). Za moment spożycia artykułów żywnościowych przyjmuje się moment pozyskania ich przez gospodarstwo domowe.

Dane o spożyciu ilościowym nie obejmują artykułów spożywczych konsumowanych w placówkach gastronomicznych (placówki żywienia przyzakładowego, bary, restauracje itp.).

Mediana (zwana też wartością środkową) jest to wartość cechy przypisanej osobom będącym w składzie gospodarstw domowych w szeregu uporządkowanym rosnąco co do wartości badanej cechy poniżej i powyżej której znajduje się jednakowa liczba osób.

WSTĘP

W 2014 r. faktyczna liczba zbadanych gospodarstw domowych wyniosła w województwie świętokrzyskim 1214. W gospodarstwach tych pracujący stanowili 39,2% ogółu osób. Licznie reprezentowane były także osoby pobierające świadczenia z ubezpieczeń społecznych – 29,9% oraz pozostający na utrzymaniu – 29,6%. Pozostałe 1,4% to osoby utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł utrzymania.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w 2014 r. wyniosła 2,91.

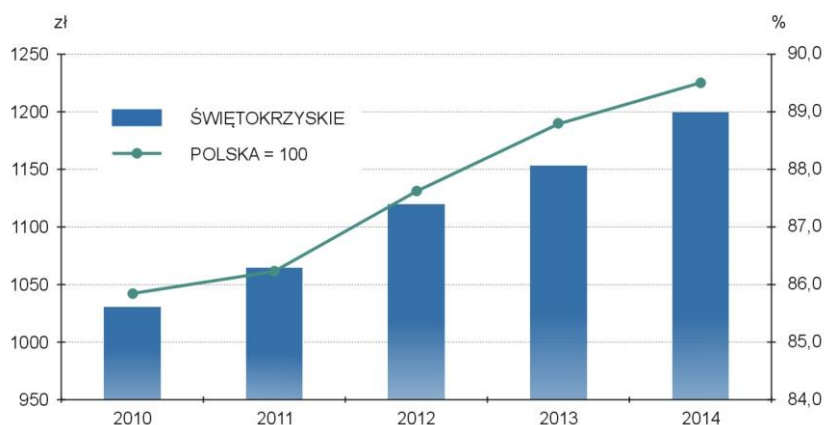
Sytuacja materialna gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim w 2014 r. nieznacznie się poprawiła. Uzyskiwane dochody zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim. Pomimo że więcej również wydawano, nadwyżka dochodów nad wydatkami pozostała na zbliżonym poziomie, jak w 2013 r. Gospodarstwa domowe były lepiej niż rok wcześniej wyposażone w dobra trwałego użytkowania nowej generacji. Konsekwencją tych zmian było coraz lepsze postrzeganie własnej sytuacji materialnej.

DOCHODY I WYDATKI

W 2014 r. przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim posiadało miesięczny dochód rozporządzalny wynoszący średnio 1199,74 zł/osobę. W porównaniu z rokiem 2013 zwiększył się on o 4,0% (w kraju o 3,2%).

Wyższa dynamika przyrostu przeciętnego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w województwie niż w całej Polsce widoczna była także w dłuższym okresie czasu. W stosunku do 2010 r. zwiększył się on o 16,4%, podczas gdy w skali kraju w analogicznym okresie jego wzrost wyniósł jedynie 11,6%. W rezultacie wartość dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w województwie świętokrzyskim zwiększyła się w 2014 r. do 89,5% średniej krajowej.

**PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY GOSPODARSTW
DOMOWYCH NA 1 OSOBE**

Jeszcze szybciej niż średni dochód rozporządzalny rosła jego mediana. W 2014 r. połowa gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim rozporządzała dochodem w kwocie 1067,07 zł, a więc o ponad 1/5 większym niż w 2010 r. Szybszy wzrost mediany niż przeciętnego dochodu rozporządzalnego świadczy o relatywnie wyższej dynamice dochodów gospodarstw uboższych.

Struktura dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł w ciągu ostatniego roku nie uległa istotnej zmianie. W 2014 r. tworzyły go przede wszystkim dochody z pracy najemnej oraz dochody ze świadczeń społecznych. Z pracy najemnej, podobnie jak rok wcześniej, pochodziło 49,2% dochodu rozporządzalnego. Nie zmienił się także udział dochodów uzyskiwanych ze świadczeń społecznych, który kształtował się na poziomie 32,0%. Relatywnie zmalało natomiast znaczenie środków pochodzących z pracy na własny rachunek oraz z gospodarstwa rolnego. W 2014 r. stanowiły one odpowiednio 7,1% i 7,3% dochodu rozporządzalnego ogółem.

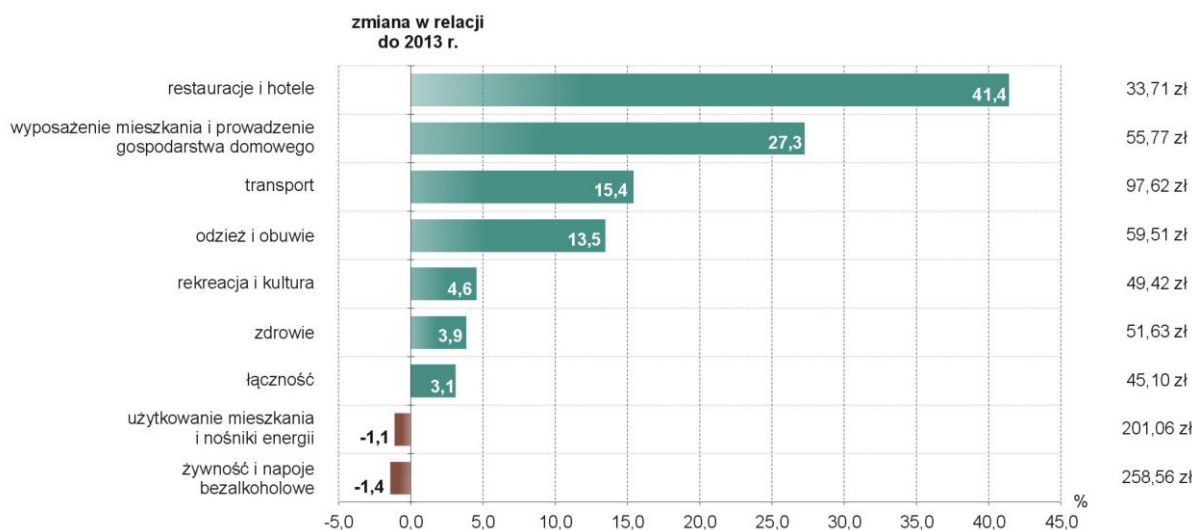
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych

Wyszczególnienie	2013	2014	2013	2014
	w zł		w %	
Dochód rozporządzalny	1153,36	1199,74	100,0	100,0
w tym dochód do dyspozycji	1119,26	1165,02	97,0	97,1
w tym:				
z pracy najemnej	567,58	589,69	49,2	49,2
z gospodarstwa indywidualnego				
w rolnictwie	89,51	87,22	7,8	7,3
z pracy na własny rachunek	87,31	85,24	7,6	7,1
ze świadczeń społecznych	368,65	384,11	32,0	32,0

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki (m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; odszkodowania za wyrządzone szkody, niektóre podatki, składki na ubezpieczenia społeczne płacone samodzielnie przez podatnika) jest dochodem do dyspozycji, który gospodarstwa domowe przeznaczają na wydatki na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności. W 2014 r. przyrost oszczędności był zbliżony do osiągniętego rok wcześniej.

W 2014 r. przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim wydawało miesięcznie – w przeliczeniu na 1 osobę – 969,83 zł (w kraju 1078,74 zł), z tego ponad 96% przeznaczono na towary i usługi konsumpcyjne. W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki te były wyższe o 5,1%. Największy wzrost odnotowano w zakresie restauracji i hoteli – o 41,4% oraz w grupie wydatków związanych z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego (o 27,3%). Znacznie więcej niż przed rokiem wydatkowano także na transport (o 15,4%) oraz odzież i obuwie (o 13,5%). Zwiększyły się środki przeznaczone na rekreację i kulturę (o 4,6%), a także zdrowie (o 3,9%) i łączność (o 3,1%). Zmalały natomiast dwie największe pozycje w wydatkach. Na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii gospodarstwa domowe przeznaczano o 1,1% mniej niż przed rokiem, a na żywność i napoje bezalkoholowe (o 1,4%). Obniżyły się również środki wydatkowane na napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 4,7%).

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA WYBRANE TOWARY I USŁUGI KONSUMPCYJNE NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W 2014 R.

W 2014 r., podobnie jak w latach ubiegłych, dominujący udział w strukturze wydatków stanowiła żywność i napoje bezalkoholowe (prawie 27%). Przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym wydatkowano z tego tytułu blisko 259 zł. Opłaty za użytkowanie mieszkania i korzystanie z nośników energii to druga, co do wielkości grupa wydatków obciążająca w znacznym stopniu budżet gospodarstwa domowego. W przeliczeniu na 1 osobę w gospodarstwie wyniosły one ponad 201 zł, co stanowiło około 21% wszystkich wydatków. Warto zwrócić uwagę na dynamiczny wzrost w ostatnich latach wydatków na usługi restauracyjno-hotelarskie. Ich udział zwiększył się w stosunku do 2010 r. blisko trzykrotnie.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wyższym niż przeciętnie w skali kraju udziałem wydatków na podstawowe artykuły i usługi takie jak: żywność i napoje bezalkoholowe, wydatki związane z mieszkaniem czy też odzież i obuwie. Mniej niż średnio przeznaczano natomiast na rekreację i kulturę oraz restauracje i hotele.

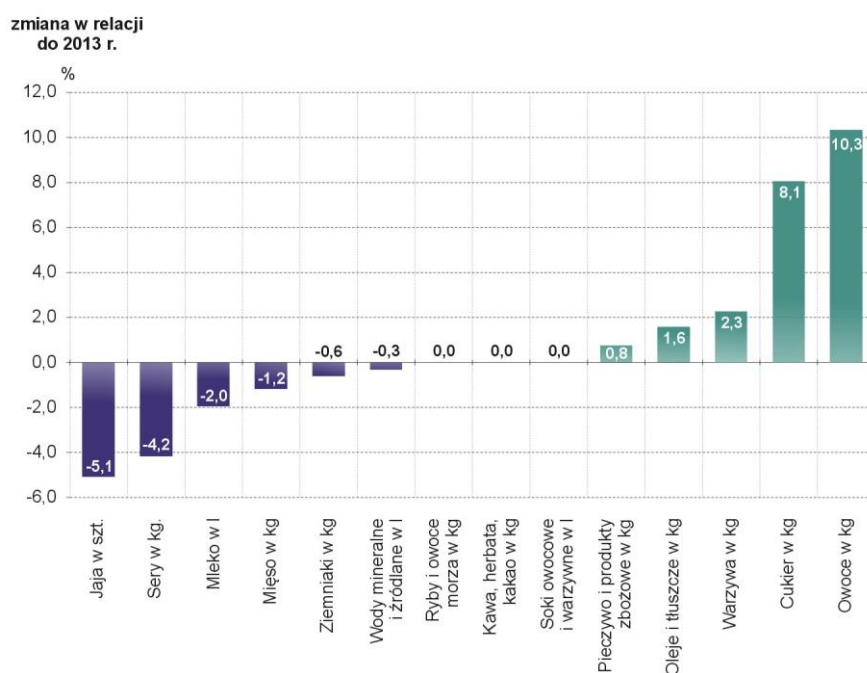
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych

Wyszczególnienie	Świętokrzyskie		Polska
	2013	2014	
		w złotych	
Wydatki ogółem	922,48	969,83	1078,74
w tym towary i usługi konsumpcyjne	888,38	935,10	1031,62
		w % ogółem	
Towary i usługi konsumpcyjne	96,3	96,4	95,6
żywność i napoje bezalkoholowe	28,4	26,7	24,4
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	2,2	2,0	2,5
odzież i obuwie	5,7	6,1	5,4
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	22,0	20,7	20,1
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	4,8	5,8	4,9
zdrowie	5,4	5,3	5,0
transport	9,2	10,1	9,2
łączość	4,7	4,7	5,0
rekreacja i kultura	5,1	5,1	6,5
edukacja	0,9	0,7	1,1
restauracje i hotele	2,6	3,5	4,2
inne towary i usługi	5,0	5,8	7,4
Pozostałe wydatki	3,7	3,6	3,4

SPOŻYCIE ILOŚCIOWE ŻYWNOSCI

Wyniki badania budżetów gospodarstw domowych są istotnym źródłem informacji o ilości żywności zakupionej lub w inny sposób pozyskanej przez gospodarstwo domowe (z własnego gospodarstwa rolnego, działki pracowniczej, otrzymanej w darze, itp.). W odniesieniu do 2013 r. znacząco zmniejszyło się spożycie takich artykułów jak jogurty – o 7,0%, jaja – 5,1% oraz sery – o 4,2%. Utrzymał się także spadek spożycia takich produktów jak pieczywo, mięso czy ziemniaki. W skali roku był on stosunkowo niewielki i nie przekraczał 2%. W efekcie systematycznego ograniczania konsumpcji tych artykułów ich spożycie było jednak wyraźnie mniejsze niż w 2010 r. Szczególnie głęboki spadek dotyczył ziemniaków, których spożycie zmalało do ok. 78% poziomu z 2010 r. Pieczywa konsumowano o 18,0% mniej niż 4 lata wcześniej, a mięsa o 6,3%. W grupie mięso silny spadek dotyczył wędlin i innych przetworów mięsnych. Na przestrzeni 4 lat wyniósł on 17,5%. Na przeciwnym biegunie znalazły się owoce, których spożywano średnio o 10,3% więcej niż przed rokiem. Oznacza to wzrost na przestrzeni 4 lat wynoszący 15,0%. Zatrzymany został spadek spożycia warzyw. W skali roku zwiększyło się ono o 2,3%. Pomimo to pozostało jednak na wyraźnie mniejszym poziomie niż w 2010 r. – o 11,2%. Wskutek znaczącego spadku cen w 2014 r. – ponownie zwiększyło się spożycie cukru – o 8,1% – osiągając w rezultacie poziom jedynie o 3,6% mniejszy niż 4 lata wcześniej.

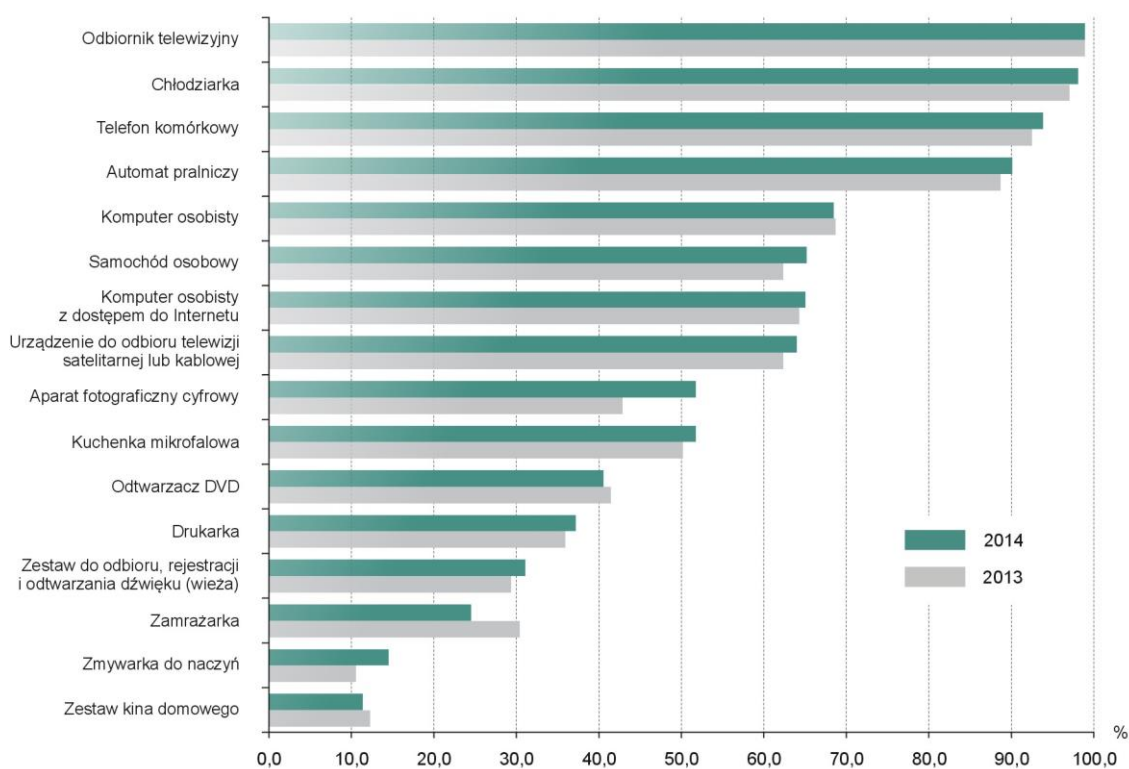
SPOŻYCIE WYBRANYCH PRODUKTÓW W 2014 R.

WYPOSAŻENIE W PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Tradycyjnie za miarę zaspokojenia potrzeb materialnych przyjmuje się poziom wyposażenia w dobra trwałego użytkowania. Wyniki badania gospodarstw domowych wskazują na coraz lepszy standard życia w województwie świętokrzyskim w tym zakresie.

GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Prawie wszystkie gospodarstwa wyposażone były w odbiornik telewizyjny i chłodziarkę (odpowiednio ok. 99% i 98%). Do powszechnie występujących w gospodarstwach domowych dóbr trwałego użytkowania należały również automat pralniczy (ponad 90% gospodarstw) i telefon komórkowy (blisko 94%). Rok 2014 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost odsetka gospodarstw posiadających samochód osobowy – do ok. 65%. Zwiększył się także odsetek dysponujących dostępem do telewizji kablowej i satelitarnej. W 2014 r. posiadało go ok. 64% gospodarstw. Blisko 69% gospodarstw posiadało komputer osobisty, w tym ok. 65% z dostępem do internetu. Dynamicznie poprawia się przy tym jakość łączy. W 2014 r. szerokopasmowym internetem dysponowało ponad 43% gospodarstw, podczas gdy rok wcześniej jedynie – ok. 35%. Coraz bardziej rozpowszechniona staje się zmywarka do naczyń, którą posiadało prawie 15% gospodarstw (w 2013 r. jedynie niespełna 11%).

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH

Wzrastające dochody gospodarstw domowych przełożyły się na poprawę ocen aktualnej sytuacji finansowej. W 2014 r. jako raczej dobrą albo bardzo dobrą swoją sytuację materialną postrzegało 25,2% gospodarstw domowych, a tylko 18,2% jako raczej złą albo złą (w 2013 r. odpowiednio 20,8% i 21,4%). Oceny te pozostawały jednak w dalszym ciągu na nieco niższym poziomie niż średnio w kraju.

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH

